

Investigating the Effects of Social Networks on Students' Social Health

Nadere Bahri ^{1*}, Mehdi Khodadad ²

1 Payame Noor Tehran Group.

2 Golestan University

* **Corresponding author: Payame Noor Tehran Group.**

Received: 2022-03-08

Accepted: 2022-03-28

Abstract

Social health is a function of various social and cultural factors and after entering the university, the student encounters a new environment that is different from his previous life and his previous social environment and during the study period with many problems. It will be found that each of them can harm his social health and considering the importance of ensuring the social health of students, this study was conducted to investigate the effect of social networks on students' social health. The research showed that students' social health as a social construct is affected by the quantity and quality of presence and activity in social networks. With the proliferation of means of disseminating information, the concentration of power in controlling information has disappeared, and on the other hand, the centers of power that have formed in social networks, around shared values, ideas, and interests, have disappeared. Social, cultural, political and economic's have emerged as powerful actors.

Keywords: Social networks, Social health, Students

بررسی اثرات شبکه‌های اجتماعی بر سلامت اجتماعی دانشجویان

نادره بحری^{۱*}، مهدی خداداد^۲

^۱ گروه پیام نور تهران.

^۲ دانشگاه گلستان

* نویسنده مسئول: گروه پیام نور تهران.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۱/۰۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

چکیده

سلامت اجتماعی تابعی از عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی است و دانشجو پس از ورود به دانشگاه با محیط جدیدی روبرو می‌شود که با زندگی قبلی او و محیط اجتماعی گذشته اش متفاوت می‌باشد و در طی دوران تحصیل نیز با مسایل و مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهد گشت که هر کدام می‌تواند به سلامت اجتماعی او خدشه وارد کند و با توجه به اهمیت تأمین سلامت اجتماعی دانشجویان این مطالعه با هدف بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سلامت اجتماعی دانشجویان انجام گرفته است. پژوهش حاکی از آن بود که سلامت اجتماعی دانشجویان به عنوان سازه‌ای اجتماعی از کمیّت و کیفیت حضور و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی تأثیر می‌پذیرد. با گستردگی واسطه‌های انتشار اطلاعات، تمرکز قدرت در کنترل اطلاعات از میان رفته است و از سوی دیگر، کانونهای قدرتی که در شبکه‌های اجتماعی، پیرامون ارزش‌ها، ایده‌ها، و علایق مشترک شکل گرفته‌اند، در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در نقش بازیگران قدرتمند، اظهار وجود کرده‌اند.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، سلامت اجتماعی، دانشجویان.

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

با ورود به عصر اطلاعات و جامعه شبکه‌ای، ما در بیشتر حوزه‌ها شاهد تحولات تکنولوژیکی گوناگون هستیم. اینترنت به مثابه «رسانه جدید» و یکی از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب ارتباطات، از محدودیت‌های الگوهای چاپ و پخش در ارتباطات فراتر رفته است. از جمله پدیده‌های جدید که بر اثر ادغام فناوری‌های مختلف ارتباطی در سال‌های اخیر شکل گرفته، شبکه‌های اجتماعی مجازی است. این شبکه‌ها با عضوگیری - های رایگان از کاربران توانسته‌اند در جریان سازی‌های مختلف نقشی اساسی بر عهده داشته باشند. مهم‌ترین این شبکه‌ها بر اساس بیشترین مخاطب عبارت‌اند از: فیس بوک^۱، مای

اسپیس^۲، اورکات^۳، توییتر^۴، فرندفید^۵]. در ایران نیز برخلاف فیلتر بودن شبکه اجتماعی فیس بوک، بسیاری از جوانان به دلیل متنوع بودن فضای این شبکه در برقراری ارتباط، تبادل آزادانه اطلاعات و وجود نداشتن عرصه عمومی عضو این شبکه شده‌اند. از طرفی دانشگاه‌ها، با چالش‌های متعددی نظیر گسترش کمی سریع، انفجار اطلاعات بویژه در عرصه علوم، تغییر رویکردها نسبت به دانشگاه در سایه تحولات اجتماعی، سیاسی، مشکلات عاطفی، روانی و خانوادگی غامض و ... روبرو است. تعامل عوامل مذکور و اثر گذاری آن بر دانشگاه و دانشجو مسئولیت متصدیان و سازمان‌های ذیربط در امر آموزش عالی را بسی دشوار می‌نماید. متأسفانه در سال‌های اخیر مشکلات

کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی با هم جمع می‌شوند و جماعت‌های آنلاین را تشکیل می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی، متناسب با نوع موضوع فعالیتشان امکانات دیگری را از قبیل خبرخوان‌های اینترنتی، بازی‌های آنلاین، قابلیت آپلود کردن ویدیوها و فایل‌های کامپیوتری و برقراری ارتباط با سایر رسانه‌های شخصی را نیز در گزینه‌هایشان دارند[۳].

ویژگی‌های شبکه‌های اجتماعی

برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های شبکه‌های اجتماعی عبارت‌اند از:

۱. دسترسی و وسعت؛
۲. کم هزینه بودن؛
۳. چند رسانه‌ای بودن؛
۴. جمع‌گرایی و شبکه سازی انسانی؛
۵. تعامل‌گرایی؛
۶. بهره گیری بدون نیاز به مهارت و تخصص؛
۷. ارتباط فوری؛
۸. پیوستگی و مداومت[۴].

شکل ۱: اینترنت و تغییرات اجتماعی[۵]

پیامدهای منفی شبکه‌های اجتماعی

- شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب

به علت عدم امکان شناسایی هویت واقعی اعضا و نیز عدم امکان کنترل محتوای تولید شده توسط کاربران شبکه‌های اجتماعی، یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی این شبکه‌ها، شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذبی خواهد بود که توسط برخی از اعضای این شبکه‌ها و با اهداف خاص و غالباً سیاسی منتشر می‌شود.

عاطفی و روانی و اجتماعی در میان دانشجویان روند صعودی نگران‌کننده‌ای داشته تا جایی که پدیده‌های ناپهنجاری نظیر خودکشی، گرایش به سوء مصرف مواد، افت تحصیلی و ... به صورت موانع جدی، پیشرفت دانشگاه را تحت تأثیر قرار داده است. سلامت اجتماعی تابعی از عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی است و دانشجو پس از ورود به دانشگاه با محیط جدیدی روبرو می‌شود که با زندگی قبلی او و محیط اجتماعی گذشته اش متفاوت می‌باشد و در طی دوران تحصیل نیز با مسایل و مشکلات عدیده‌ای روبرو خواهد گشت که هر کدام می‌تواند به سلامت اجتماعی او خدشه وارد کند و با توجه به اهمیت تأمین سلامت اجتماعی دانشجویان این مطالعه با هدف بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سلامت اجتماعی دانشجویان انجام گرفته است.

مبانی نظری

یکی از محورهای ارزیابی سلامتی جوامع مختلف، سلامت اجتماعی آن جامعه است. سلامت اجتماعی نقش مهمی در تضمین پویایی و کارآمدی هر جامعه ایفاء می‌کند. از آنجائیکه شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه‌ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است. لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت‌دهی مناسب رفتار و علایق و نیازهای آنها در راستای اهداف ارزشمند و معین شده می‌باشد و از آنجا که سلامت اجتماعی نقش عمده‌ای در کارکرد در تمام زمینه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد بدیهی است که برنامه ریزی صحیح و جامع در تأمین سلامت اجتماعی دانشجویان کاملاً ضروری به نظر می‌رسد.

مفهوم شبکه‌های اجتماعی^۶

برخی صاحب‌نظران به جای استفاده از واژه رسانه‌های اجتماعی با توجه به کارکرد شبکه‌های این دسته از رسانه‌ها، استفاده از واژه شبکه‌های اجتماعی را ترجیح می‌دهند. هلن صدیق بنای معتقد است هرچند شبکه‌های اجتماعی واژه‌ای است که برای نامیدن گروهی از افراد که در میان خود دارای ارتباطات وسیع‌تر و مستمر هستند و یک حلقه منسجم ارتباطاتی را تشکیل می‌دهند، به کار می‌رود، اما این واژه امروزه عمدتاً برای نامیدن پایگاه‌های اینترنتی به کار می‌رود که افراد با عضویت در آن امکان دستیابی به اطلاعات سایر اعضا، آشنایی با علایق آنها، به اشتراک گذاری تولیدات متنی، صوتی و تصویری و نیز تشکیل گروه‌هایی براساس علایق مشترک با برخی از دیگر اعضای پایگاه را پیدا می‌کنند[۲]. شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب سایت‌های اینترنتی هستند. در این وب سایت‌ها،

معنوی، سلامت جنسی و سلامت. دیدگاه لذت جویانه، سلامت اجتماعی را با رضایت از زندگی و تعادل جنبه‌های مثبت و منفی بررسی می‌کند. از سوی دیگر دیدگاه کارکردگرایانه، سلامت اجتماعی را با توجه به اهمیت فردی، هستی معنادار و میزان پتانسیل افراد برای ایفای وظائف خود می‌نگرد. سلامت اجتماعی بازتاب درک افراد از تجربیاتشان در محیط اجتماعی میباشد که در تضاد با ملاک های سلامت اجتماعی از حیث میان فردی قرار می‌گیرد یعنی ملاک هایی چون حمایت اجتماعی یا ملاک هایی که در سطح اجتماعی شکل اجرایی به خود می‌گیرند مثل ارزیابی‌های سرمایه اجتماعی. لذا سلامت و سلامت اجتماعی را باید به گونه ای مفهوم سازی کرد که شامل خود اثبات گری فرد در گروه‌های اجتماعی و اعتبار و تصدیق این مورد برای افراد مختلف شود. کیز (۱۹۹۸)، ملاک را برای سلامت اجتماعی بر می‌شمرد که همراستا با نظریه روان شناختی و جامعه شناختی اجتماعی بسط پیدا می‌کنند. کیز معتقد است که مدل سلامت اجتماعی (که در امتداد سلامت روانی مطرح می‌شود و زمینه کارکرد مثبت را فراهم می‌کند) شامل یکپارچگی اجتماعی، ایفای نقش اجتماعی، انسجام اجتماعی، پذیرش اجتماعی و خودشکوفایی اجتماعی به شرح نمودار زیر می‌شود:

شکل ۲: ابعاد سلامت اجتماعی

پیشینه تجربی پژوهش

اسلامی (۱۳۹۱) [۷]، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی شبکه‌های اجتماعی و تأثیرات آن‌ها بر ابعاد مختلف زندگی» به بررسی شبکه‌های اجتماعی، تاریخچه آن‌ها، فیس بوک به‌عنوان پرمخاطب‌ترین شبکه اجتماعی امروز و تأثیرات شبکه‌های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی پرداخته شده است. امیرپور و گریوانی (۱۳۹۲) [۸]، در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان» به بررسی رابطه میان شبکه‌های اجتماعی و جوانان پرداخته‌اند.

- تبلیغات ضد دینی و القای شبهات

در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی نیز مانند سایر رسانه‌ها، افراد و گروه‌های مغرض با اهداف از پیش تعیین شده و با شیوه‌های مخصوص، اقدام به تبلیغات ضد دینی و حمله به اعتقادات مذهبی می‌نمایند. گاه پس از تحقیق و ریشه یابی در می‌یابیم که هدف اصلی گردانندگان برخی از این شبکه‌ها، دین‌زدایی و حمله به مقدسات بوده است.

- نقض حریم خصوصی افراد

معمولاً شبکه‌های اجتماعی، ابزارها و امکاناتی را در اختیار کاربران خود قرار می‌دهند تا آن‌ها بتوانند تصاویر و ویدئوهای خویش را در صفحه شخصی خود قرار دهند. همین‌طور، کاربران می‌توانند اطلاعات شخصی خود را نیز در این شبکه‌ها قرار دهند. در اغلب شبکه‌های اجتماعی، برای حفظ حریم خصوصی افراد، راه کارهایی ارائه شده است؛ برای مثال، دسترسی به تصاویر و اطلاعات را با توجه به درخواست کاربر محدود می‌نمایند و یا اجازه مشاهده پروفایل کاربر را به هر کسی نمی‌دهند؛ ولی این راه‌ها کافی نیستند. مشکلاتی از قبیل ساخت پروفایل‌های تقلبی در شبکه‌های اجتماعی و عدم امکان کنترل آن‌ها به دلیل حجم بالای این هرزنامه‌ها، باعث می‌شود که افرادی با پروفایل‌های تقلبی به شبکه‌های اجتماعی وارد شوند و با ورود به حریم‌های خصوصی افراد مورد نظر، تصاویر و اطلاعات آن‌ها را به سرقت برده و شروع به پخش تصاویر در اینترنت کنند.

- انزوا و دور ماندن از محیط‌های واقعی اجتماع

جامعه مجازی، هیچ وقت جایگزین جامعه واقعی نخواهد گردید؛ بلکه به عنوان تسهیل‌کننده تجارب اجتماعی عمل خواهد کرد. تسهیلات ارتباطی به ما امکان می‌دهد تا در سطح جهانی و از راه دور، به شیوه‌های جدید با اجتماعاتی که منافع مشترکی داریم، پیوندیم. در نتیجه، با پیوستن به این «اجتماعات از راه دور» قادر خواهیم بود تا در دنیای واقعی نیز روابط اجتماعی بهتری با همسایگان، همکاران و سایر شهروندان جامعه واقعی برقرار سازیم [۶].

سلامت اجتماعی

سازمان جهانی بهداشت، سلامت را بهزیستی کامل جسمی، روانی و اجتماعی و نه صرف نبودن بیماری و یا رنجوری تعریف می‌کند. بنا براین سلامت منبعی برای زندگی روزمره است و نه برای هدف زندگی. سلامت دارای ۶ بعد مختلف می‌باشد: سلامت جسمی، سلامت روانی، سلامت عاطفی، سلامت

نتیجه گیری

شبکه‌های اجتماعی، پیشینه‌ای به قدمت حیات بشر داشته و پیوندی آشکار با همزیستی اجتماعی انسان‌ها در کنار یکدیگر دارند. آن چه قابلیت شبکه‌های اجتماعی عصر کنونی را از گذشته متمایز می‌سازد، بستر شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی و مکانیزم‌های ارتباطات درونی آن‌هاست. این قابلیت‌ها، توانایی تغییر در معادلات سنتی قدرت را نصیب این شبکه‌ها نموده است. قابلیت مهم این شبکه‌ها، امکان ورود کنشگران جدید و وجود فضای تعامل گسترده با دیگران، تولید آزادانه محتوا، اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات، و استقلال آن‌ها از مراکز قدرت رسمی است. در شبکه‌های اجتماعی فضای سایبر، قدرت کنترل رسمی جریان اطلاعات، به نفع بازیگران جدید، محدود شده و شبکه روابط بین کنشگران، سرمایه اجتماعی عظیمی را خلق کرده است. از یک سو، با گستردگی واسطه‌های انتشار اطلاعات، تمرکز قدرت در کنترل اطلاعات از میان رفته است و از سوی دیگر، کانونهای قدرتی که در شبکه‌های اجتماعی، پیرامون ارزش‌ها، ایده‌ها، و علایق مشترک شکل گرفته‌اند، در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در نقش بازیگران قدرتمند، اظهار وجود کرده‌اند.

واژه نامه

فیس بوک
مای اسپیس
اورکات
توییتر
فرندفید
شبکه‌های اجتماعی
کیبز

فهرست منابع

- [1] Kia AA, Nouri Moradabadi Y. Factors related to students' tendency to social network "Facebook", a comparative study of Iranian and American students. *Culture Studies – Communication*, 2012; 13(49):181-2. [Persian]
- [2] Keyes CM, Shapiro A. 'Social Well-being in the U.S: A Descriptive Epidemiology'. In orvill Brim, Carol D, 2004.
- [3] Qasemzadeh M. The Role of Social Networks in Regional and International Developments, *Our Politics Portal, Public Diplomacy and Media*, 2011 [Persian]
- [4] Azarbakhsh AM. A Theoretical Approach to the Effects of Social Networks on National Production and Employment among Youth, *Quarterly Journal of Youth Studies and Media*, 2012; (6):95-11. [Persian]
- [5] Keyes CLM, Magyar-Moe L. The Measurement and Utility of Adult Subjective Well-Being. In Lopez SJ, Snyder, CR. *Positive Psychological Assessment: A Handbook of Models and Measures* Washington, DC: American Psychological Association, 2003;411-425.
- [6] Doran B. The Impact of Cyberspace on Social Identity, PhD Thesis. *Tarbiat Modares University*, 2002; 25-27. [Persian]
- [7] Eslami M. A study of social networks and their effects on various aspects of life, *Computer Research Center of Islamic Sciences website*, 2012. [Persian]
- [8] Amirpour M, Grivani M. The Impact of Social Networks on Youth Lifestyle, *North Khorasan Police Knowledge Quarterly*. 2012 [Persian]

1. Facebook
2. MySpace
3. Orkut
4. twitter
5. Trandfid
6. Social network
7. Keyes